

ועשאוּם ימים טובים בהלל והודאה

מסכת שבת דף כא: מאי חנוכה? דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאוּם ימים טובים בהלל והודאה.

שפת אמת תרל"ב: ליל ג. עשאוּם יו"ט בהלל והודאה. פירוש ע"י שהכירו גודל הישועה מהשי"ת והללו והודו בכל לבבם עי"ז המשיכו הארת הנס לעולם. וכן צריך להיות בכל אדם כשמרגיש איזה ישועה, ומתגלה הטוב בגודל חסד ה', **וכפי השבח והודי' שנותן. כך נשאר אצלו לדורות.** ועפי"ז יש לכיין דברי הרמ"א שכשאומרים זמירות הוא סעודת מצוה... כיון שנתקן להלל והודאה לכן אז הוא סעודת מצוה כו'. והוא כמ"ש שע"י השבח והודאה מעוררין הארה הגנוזה באלה הימים ונעשה יו"ט וממילא הוא סעודת מצוה:

משך חכמה: והבור רק אין בו מים- הרואה מקום שנעשה לו נס מברך ברוך שעשה לי נס במקום הזה (ברכות נד). הפירוש כדברי אבודרהם דוקא שיצא מדרך הטבע. והא דמברך על נר חנוכה משום שנעשה נס בפך השמן שזה נגד הטבע. והנה עיקר הנס היה לנצחון מלכות אנטיוכוס וישראל קבלו מלוכה מאתים שנה ולזכרון צריך להאיר נרות... והנה ביוסף אמר ר' תנחומא שבשעה ששב יוסף מקבורת אביו שהציץ בבור ולשם שמים נתכוין לברך ברוך שעשה לי נס במקום הזה. ועיקר הנס הוא מה שהעלוהו מהבור ובסבות השגחה נעשה לשר על כל מצרים, אך הברכה צריך לברך על דבר יוצא חוץ מהטבע, וזה שאמר ר' תנחום (שבת כ"ב) אבל נחשים ועקרבים יש בו והיה נס יוצא מטבע העולם, ולזה בירך ברוך שעשה לי נס, לכן נסמכו שני מאמרי ר' תנחום להורות שבחנוכה וביוסף הנס היה הסבות מההשגחה נצחון ומלוכה רק שהברכה היה כאן על הבור שלא הזיקוהו נחשים וכאן על פך השמן.

רמב"ן שמות פרק יג ועתה אומר לך כלל בטעם מצות רבות. הנה מעת היות ע"ז בעולם מימי אנוש החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית, ומהם שיודו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם ואין עמהם עונש או שכר, יאמרו עזב ה' את הארץ. **וכאשר ירצה האלהים בעדה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשנוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל בטול הדעות האלה כלם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול...** אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כלה:

ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון ואות לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון. וכן כל כיוצא בהן מצות רבות זכר ליצאמ"צ והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו, ולא יהיה פתחון פה לכופר להכחיש אמונת האלהים... **ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד.**

קדושת לוי: אין בעל הנס מכיר בניסו, כלומר שצריך האדם הנצרך אל הנס מהבורא ברוך הוא לקבוע במחשבתו שאין זה בדרך נס רק בחפץ הבורא תלוי הכל שהוא בעל היכולת ורב העלילה קטן וגדול אצלו שוין ואם כך מחזיק בטחונו ואמונתו בהשם יתברך ברוך הוא כשהוא נצרך לשום דבר יהיה מה שיהיה אזי עושין לו ומסייעין לו, רק שצריך הבעל נס שלא יהיה מכיר בניסו ולא יחשוב בדעתו זה לנס בשינוי טבע רק שהוא דרך הטבע שהקדוש ברוך הוא יכול לעשות נס, כי מי שהוא חכם אין בעיניו הפרש כלל בין מי שאמר לשמן וידליק או יאמר לחומץ וידליק או שהים יהיה סוער או הולך כדרכו ואצל השם יתברך כל הניסים הם פשוטים אצלו, ואם כן אין זה טירחא כלל להשם יתברך לעשות נס רק העיקר הודיה להשם יתברך שבשביל ישראל משנה הטבע, כי בכל עת הים הולך וסוער וזה היום בקע הים. ונמצא זה מוכח שאוהב את ישראל. ונמצא שאצל האדם הוא השבח שמשנה הטבע, ואצל השם יתברך אין זה יגיעה כלל, רק העיקר שבזה הורה שהוא אוהב ישראל, והוא לפלא גדול שהשם יתברך רום המעלות יאהב את בני אדם הגשמים. וזהו יודו לה' חסדו כלומר להשם יתברך הוא החידוש החסד שאוהב את בני אדם. ונפלאותיו לבני אדם, כלומר כי זה החידוש מה שהוא נפלא שהוא משנה טבע זה אינו נפלא רק לעיני בני אדם אמנם אצל השם יתברך אין זה נפלא כלל מה שהוא משנה טבע רק עיקר ההודיה להשם יתברך יהיה על חסדו הגדול שמראה שאוהב אותנו. וזהו אין בעל הנס מכיר בניסו, כלומר שהנס יהיה פשוט אצלו שהשם יתברך יכול לעשות נס ולא יהיה הפרש אצלו בין נס לטבע ואז השם יתברך עושה לו נס.

